

Til: Fjármála – og efnahagsráðuneytisins

Frá: Bankasýslu ríkisins

Dags.: 25. október 2017

Efni: Fyrirspurn um arðgreiðslur af hálfu viðskiptabankanna

Inngangur

Í framhaldi af fyrirspurn fjármála- og efnahagsráðuneytisins hefur Bankasýsla ríkisins gert sviðsmyndir, annars vegar fyrir reglulegar arðgreiðslur frá Arion banka, Íslandsbanka og Landsbankanum fyrir árin 2018 til 2020 miðað við hagnað fyrra árs og hins vegar fyrir sérstakar arðgreiðslur bankanna út frá lágmarkskröfum Fjármálaeftirlitsins (FME) um eigið fé. Þá hefur stofnunin einnig fjallað um áhrif útgreiðslna á verðmat á eftirstandandi hlutafé.

Allar sviðsmyndir voru gerðar út frá opinberum gögnum. Við útreikning á mögulegum arðgreiðslum af reglulegum hagnaði er stuðst við sömu forsendur og er að finna í frumvarpi til fjárlaga fyrir árið 2018 og í tillögu til þingsályktunar um fjármálaáætlun fyrir árin 2018 til 2022. Munur getur hins vegar verið á fjárhæðum í útreikningi Bankasýslu ríkisins hér og í fjárlagafrumvarpi og fjárlagaáætlun, þar sem upplýsingar um afkomu bankanna á fyrri hluta ársins liggja nú fyrir, en lágu ekki fyrir við gerð fjárlagafrumvarps og fjármálaáætlunar. Við útreikning á svigrúmi til sérstakra arðgreiðslna var stuðst við áhættuskýrslur viðskiptabankanna, ársreikninga og árshlutareikninga. Var svigrúm til sérstakra arðgreiðslna miðað út frá eiginfjár- og áhættugrunni bankanna 30. júní sl.

Mikilvægt er að setja ákveðna fyrirvara, sem gætu haft áhrif til lækkunar á útgreiðslum eigin fjár. Í fyrsta lagi ráða varúðarsjónarmið ferðum í stýringu efnahagsreikninga og áhættu í rekstri banka. Í öðru lagi hafa útgreiðslur á eigin fé og inngreiðslur til fjármögnunar þeirra áhrif á ýmis önnur lögbundin fjárhagsleg hlutföll, eins og lausafjárhlutfall, gjaldeyrisjöfnuð, vogunarhlutfall og hlutfall stórra áhættuskuldbindinga. Í þriðja lagi þarf að huga að áhrifum arðgreiðslu á arðsemi eigin fjár. Til dæmis getur útgreiðsla á eigin fé haft neikvæð áhrif á lánshæfismat bankanna og hár fjármagnskostnaður gæti fylgt fjármögnun þeirra með víkjandi lánnum. Í fjórða lagi eru skýr ábyrgðarskil á milli stjórna og eigenda samkvæmt hlutafélagalögum varðandi arðgreiðslur. Það er á forræði stjórna að leggja fram tillögur um arðgreiðslur, en á forræði hluthafa að samþykkja þær. Í fimmta lagi er regluverk um fjármálafyrirtæki enn í mótun á Íslandi. Þannig hefur tilskipun 2014/59/ESB um endurreisn og skilameðferð fjármálafyrirtækja (e. Bank Recovery and Resolution Directive, eða BRRD) ekki enn verið innleidd í lög á Íslandi. Þá hafa enn ekki verið settar reglur um hvaða skilmála víkjandi lán þurfa að uppfylla til að geta talist til viðbótar eigin fjár í þætti 1 eða eigin fjár í þætti 2, eða um skattalega meðferð þeirra.

Áætlaðar arðgreiðslur á tímabilinu 2018 til 2020 miðað við hagnað undanfarin árs

Tafla 1 sýnir áætlaðar samtals arðgreiðslur bankanna á árunum 2018 til 2020 af hagnaði undanfarin árs og áætlaðar arðstekjur ríkissjóðs af þeim. Taflan sýnir einungis tekjur ríkissjóðs vegna beins eignarhalds í bönkunum. Er ekki tekið tillit til áhrifa sérstakra arðgreiðslna í útreikningunum eða fjármagnstekjuskatts.

Tafla 1: Áætlaðar arðgreiðslur bankanna til hluthafa og arðstekjur ríkissjóðs af þeim (ma.kr.)

<u>Tímabil</u>	<u>Áætlaðar arðgreiðslur bankanna</u>	<u>Áætlaðar arðstekjur ríkissjóðs</u>
Árið 2018	23,4	16,4
Árið 2019 ¹	22,5	15,6
Árið 2020	<u>23,6</u>	<u>16,4</u>
Samtals	69,4	48,4

Svigrúm til útgreiðslu eigin fjár miðað við eiginfjárkröfur eftirlitsaðila

Tafla 2 sýnir svigrúm bankanna til sérstakrar arðgreiðslu miðað við lágmarks kröfur FME, annars vegar án nokkurs stjórnenda auka (e. management buffer) og hins vegar með 3% stjórnenda auka, sem væri í samræmi við varúðarsjónarmið, sem viðhöfð eru á Norðurlöndum. Fjármögnun útgreiðslunnar er einnig sýnd í töflunni. Er ljóst að svigrúm til sérstakrar arðgreiðslu er minna ef miðað er við 3% stjórnenda auka, sérstaklega ef honum er öllum haldið í formi almenns eigin fjár.

Tafla 2: Áætlað umfram eigið fé bankanna og hlutur ríkissjóðs í því miðað við lágmarks kröfur FME (ma.kr.)

	<u>Án stjórnenda auka</u>	<u>Með stjórnenda auka</u>
Umfram almennt eigið fé	253,4	182,6
Með lausu fé	134,0	63,3
Með útgáfu víkjandi lána	119,4	119,4
þar af eigið fé í þætti 2	63,9	63,9
þar af viðbótar eigið fé í þætti 1	55,5	55,5
Hlutur ríkissjóðs	171,5	120,5

Þar sem sérstök arðgreiðsla mun lækka eigið fé mun hagnaður bankanna minnka í framtíðinni. Í töflu 3 sýnum við því mögulegar arðgreiðslur bankanna næstu árin að teknu tilliti til sérstakrar arðgreiðslu og stjórnenda auka. Ekki er gert ráð fyrir því að arðsemi undirliggjandi eigin fjár breytist í framhaldi af sérstakri arðgreiðslu. Þá er gert ráð fyrir því að áhrif eigin fjár lækkunarinnar hafi einungis áhrif á arðgreiðslur á árunum 2019 og 2020. Er ljóst að sérstök arðgreiðsla hefur áhrif á reglulegar arðgreiðslur í framtíðinni.

¹ Áætlaðar arðgreiðslur lækka á milli árána 2018 og 2019, þar sem arðsemi eigin fjár bankanna á fyrri hluta ársins 2017, sem myndar grunn fyrir arðgreiðslu 2018, var hærri en 8,5%.

Tafla 3: Áætlaðar arðgreiðslur bankanna til hluthafa og arðstekjur ríkissjóðs af þeim eftir sérstaka arðgreiðslu (ma.kr.)

<u>Tímabil</u>	<u>Áætlaðar arðgreiðslur bankanna</u>	<u>Áætlaðar arðstekjur ríkissjóðs</u>
Árið 2018	23,4	16,4
Árið 2019	16,3	11,5
Árið 2020	<u>16,8</u>	<u>11,9</u>
Samtals	56,5	39,9

Áhrif sérstakra arðgreiðslna á gæði eigin fjár og markaðsvirði bankanna og á eigin fjár margfaldara á það eigið fé, sem stendur eftir sérstaka útgreiðslu

Það er mikill samhljómur í máli alþjóðlegra fjárfestingarbanka að mikilvægt sé að bæta samsetningu eiginfjár bankanna áður en kemur að sölu þeirra. Arðsemi undirliggjandi eiginfjár gæti batnað eftir sérstaka arðgreiðslu upp að ákveðinni fjárhæð. Þá telja fjárfestingarbankarnir einnig að sérstakar útgreiðslur geti hámarkað endurheimtur hluthafa, þar sem ekki sé útlit fyrir það á þessari stundu að hlutfé bankanna verði selt á hærra en innra virði. Með öðrum orðum gæti samtals eiginfjármargfaldari verið hærra ef gripið er til sérstakra arðgreiðslna.

Hins vegar þarf að gæta þess að fjármagna ekki háar útgreiðslur með útgáfu víkjandi lána á vöxtum, sem eru nálægt arðsemi undirliggjandi eigin fjár. Þá er einnig mikilvægt að greiða ekki út það mikið eigið fé að bankarnir geti ekki greitt reglulegan arð í framtíðinni (í samræmi við væntingar fjárfesta) eða mætt mögulegum áföllum, eins og útlánatapi. Að sama skapi má einnig benda á að fyrir hverja krónu sem greidd er út af hlutfé minnkar útlánageta bankanna um sex til sjö krónur. Þá gætu of háar arðgreiðslur leitt til þess að lánshæfismat bankanna hækki ekki, með neikvæðum áhrifum á vaxtakjör á erlendum mörkuðum og arðsemi eigin fjár.

Frá árinu 2013 hefur ríkissjóður fengið samtals 157 milljarða króna í sérstakar og almennar arðgreiðslur frá viðskiptabönkunum. Hefur Bankasýsla ríkisins lagt ríka áherslu í samskiptum sínum við viðskiptabankana að setja sér stefnu um arðgreiðslur. Þá hefur stofnunin einnig haft frumkvæði að því að ráðnir séu alþjóðlegir fjárfestingarbankar til ráðgjafar um slík mál af hálfu bankanna. Frekari upplýsingar um hugmyndir stofnunarinnar um endurheimtur á hlutfjárframlögum ríkissjóðs er að finna í ársskýrslum stofnunarinnar sem og í sérstakri skýrslu frá janúar 2016 *Eignarhald og sala á Landsbankanum hf.: Stöðuskýrsla varðandi fyrirhugaða sölumeðferð*.